

צבא גדול ומורכב במנגנון ההדרכה הנרחב והמסועף שלו, במבנה ובשיטותיו, אפשר (וללא ספק גם נחוץ) לכתוב עליו מחקרי־מטה מקיפים ושיטתיים. אך אין זה תפקידו של מבקרי־אורח. בסיכום ראשון ביכולתו רק להצביע על כמה קווי־אופי בולטים וחזיונות מאלפים. אך לפעמים דוקא הקיצור להערותיו של אורח ואופן הבסיסי מאפשרים למסור משהו מרעננות הרשמים — ולתת דחיפה להמשך־מחשבה.

צעיר־הלחימה של צבא כה גדול. לכן על הצבא האמריקאי קאי עצמו להכשיר את כוח־האדם, לתכנן את אמצעי־הלחימה הדרושים לפעולתו, לרכשם או אף לייצרם בתחומי ארצו.

בסיסי הדרכה

במה וכיצד מתבטאים התפקידים שהוטלו על צבא ארה"ב בתחום ההדרכה? הבא לסקור את כוחות היבשה האמריקאיים נוכח עד מהרה, שתפיסתם מתבססת על ריכוז במתקנים ענקיים — ולא פיצול למתקנים קטנים־יחסית. בבסיס פורט־בנינג, למשל (שם נמצא בית־הספר לחיל־הרגלים) — מאה ועשרה אלף איש, מהם כששים אלף חניכים וכחמישים אלף אנשי סגל ומנהלה, כולל אורחים. פרט קטן אך מאלף:

צבא ארה"ב הוא צבא ענק, הממלא משימות רבות ורבי־גוניות — מכוונות למלחמה גרעינית עד לביצוע מערכות הפעולות הכרוכה במלחמה זעירה.

ארצות־הברית רואה עצמה מסוגלת מבחינה צבאית לפתור בעיות שונות, המתעוררות והעוללות להתעורר בעולמנו, בעוד שאר המדינות כמעט ואיבדו את השפעתן מחוץ לגבולותיהן ומחוץ לתחום הגנתן הישירה. על סמך כוחה ומשאביה המופלגים של מעצמתם, וכי מוכן משום התפקידים המרובים אשר מדינותם מציגה בפני צבאם, הסיקו האמריקאים, שצבאם חייב להיות בנכונות מתמדת לתנאי לחימה שונים ומגוונים. הם יודעים שאין ביכולת שום מדינה, מלבד ברה"מ, לבצע את כל תהליכי הפיתוח והיצור הנחוצים למערכת אמי

מיון

אחד העקרונות המנחים בצבא ארה"ב הוא הסלקציה: עקרון זה מופעל לא רק ביחס לאמצעי-לחימה מתאימים וליעדי-חימוש, אלא גם ביחס לכוח-האדם. שני דברים מאפשרים זאת: ה"מקוה" העצום של כוח-האדם העומד לרשות המדינה והחוק הגמיש של שירות-החובה. מדי שנה מחיילים רק כעשרים אחוז מהמתייצבים לגיוס, עובדה המאפשרת בחירת האנשים המעולים ביותר מכל הבהינות: השכלה, כושר גופני, מנטליות וכו'. ממילא, מקל הדבר בצורה מרחיקה לכת על התיות תכניות אימונים בעלות רמה גבוהה, הגשמתן והעברתן למעשה.

מסגרות גדולות

עיקר חשוב אחר הוא הדרכה בהיקף רחב, במסגרות-אימון גדולות. ההדרכה במסגרות אלה אינה, אמנם, מטרה בפני עצמה; אך היא נובעת במישרין מה"יצור ההמוני" של גייסות אשר לו נזקקים האמריקאים. אין הצבא האמריקאי יכול להרשות לעצמו מסגרות מצומצמות, כשהוא "מייצר", למשל, כ-20,000 קצינים בשנה. אי-אפשר להכשיר 20,000 קצינים בכיתות-הדרכה בנות עשרה אנשים. אותו שיקול עצמו מביא גם להכרח במסגרות גדולות בהדרכת-טירונים, וכן לגבי ההדרכה החילית ברוב חילות צבא ארה"ב. כמה תנאים לשיטה זו: ריכוז אמצעים; פיתוח דרכי-הדרכה; מדריכים מעולים. נתחיל מן האחרון. האמת היא, שקל יותר למדריך בינוני להדריך עשרה אנשים, מאשר למדריך טוב — להדריך מאה איש. במתקני-האימון של צבא-ארה"ב מדריכים בדרך-כלל מאה ואף מאתיים איש במסגרת אחת. נקל להבין, כי המדריך זקוק לידיעה יסודית ולנסיון רב בהדרכה כדי שיוכל למלא כראוי את הנדרש ממנו. סגולות אלו ניקנות רק משך שנות הדרכה רבות — כלומר, תוך שירות במסגרת צבא-קבע.

בפיתוח טכני של עזרי-אימון השיגו האמריקאים רמה גבוהה. למשל, בשיעור קשר המועבר ל-200 איש, מקבל כל חניך מכשיר-קשר הניתן לפירוק, עם כל סוגי המקלטים והמשדרים האפשריים הנלוים לאותו מכשיר. את המכשיר מחברים לרשת רדיו; סידורי-השתקה מיוחדים מאפשרים ל-200 איש לעבוד באותו חדר בלי שהאחד יפריע לחברו.

שיעור קשר

בבסיס מצויות חמש-עשרה אלף מכוניות. בפורט-נוכס (בסיס של חיל-השריון) — ששים אלף איש; שוכנות בו שתי דיי-ביזות ובריגדה מיוחדת לצורכי הצגות והדגמות, ומלבדם שש מאות טנקים.

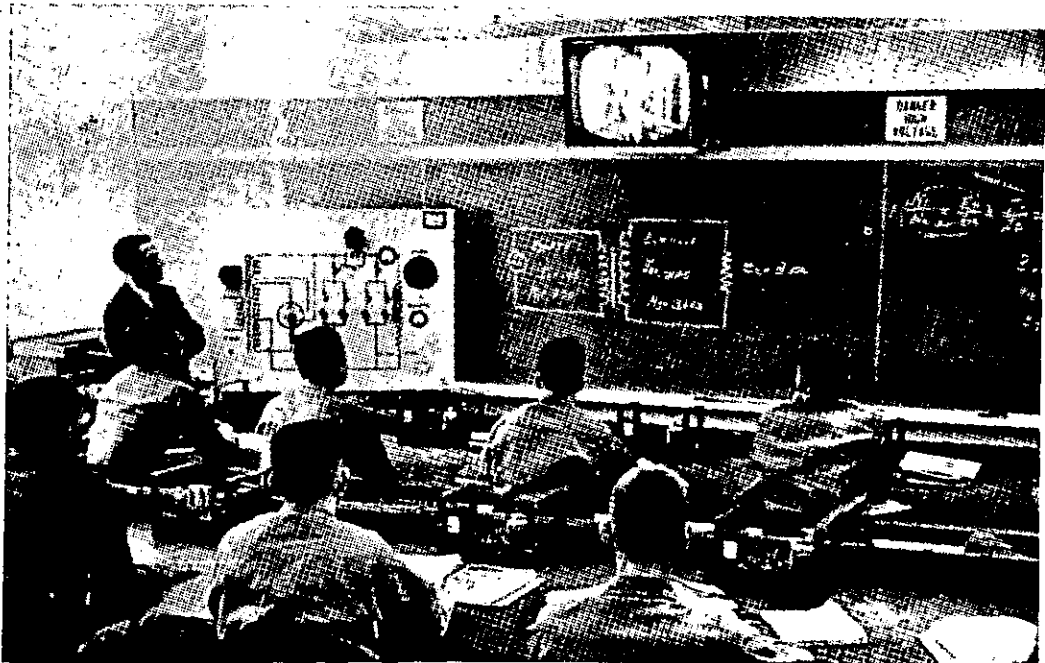
הסכומים המושקעים בבסיסים אלה הם פנטסטיים; בהקמת בניני המפקדה וחדרי הלימוד בפורט-בנינג, למשל, הושקעו עשרה מיליון דולר.

הבסיסים מוקמים במקומות, המאפשרים אימונים מכל הסוגים. הם הורחקו ממרכזי-ישוב (צעד נועז), שיכנו בהם את כל הקצינים ודאגו לכך, שבבסיס יהיו תנאים אידיאליים. חישובי התכנון הצבאי האמריקאי הם לטוח ארוך: אין הם מסתמכים על מתקנים ארעיים או ניידים. הקצינים המגיעים למקום יודעים, שהבסיס קיים כבר זמן רב — כמאה שנה — ויתקיים עוד זמן רב. אין פירוש הדבר, כי אין שינויים כלל; לעתים מבטלים בסיס או מתקן מטעמי חסכון או מטעמים אחרים (בעיקר בתחום התחזוקה). לעומת זאת, השינוי העיקרי היחיד, הנראה במתקני האימון העיקריים, הוא זה, שנועד להתאים את היקף המתקנים לצרכיו המתרחבים והמסתעפים של הצבא.

הדרכה לתכלית

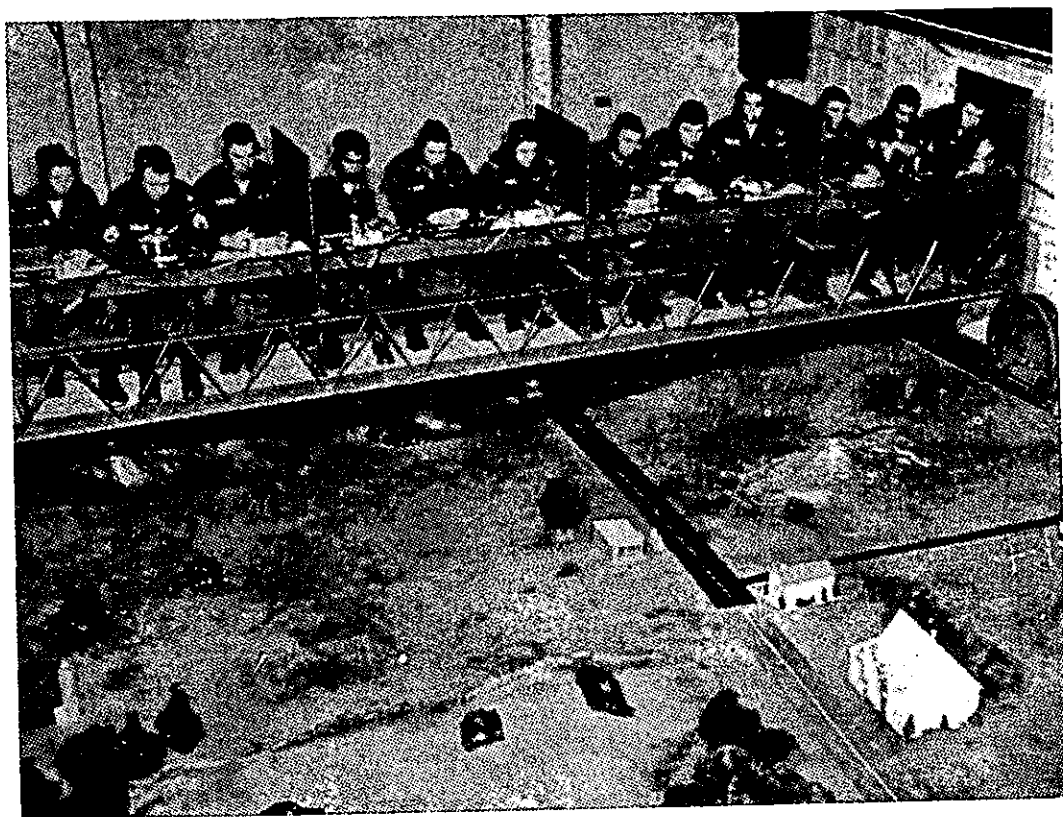
יש לזכור, שהצבא האמריקאי מכשיר עצמו לתכלית, ומשום כך עוסקים הרבה בניתוח עיסוקים ובניתוח משימות — ובדרך זו מרכיבים מסלולי-הכשרה או מסלולי-אימון, שהם, לדעתם, היותר נחוצים והיותר תכליתיים לצבאם. השאיפה לתכליתיות מוצאת ביטוי גם במגמות-יסוד של ארגון הצבא. כל דיביזיה מיועדת למשימה אחת בלבד: ממוכנת או משורינת, רגלית-ממונעת או מוטסת — ועתה גם, "ניידת אויר". בדרך כלל מיועדת דיביזיה במיוחד לזירת-לחימה מסוימת — משימה זו, או מכלול-משימות מסוג זה, עליה לבצע בצורה יעילה ביותר. כתוצאה גם בכוחות-הקרקע הלוחמים קיימים גופים, המשתמשים באמצעי-לחימה שונים ובשיטות לחימה שונות. דוגמה לכך משמשים, "המרינס", הקשורים אגב, ארגונית לצי — אך כל כוח משיג שיאים בתחומו שלו. למשל, הדיביזיה מסוג חדש-מעיקרו, שכבר הוזכרה על-ידי, הדיביזיה-ניידת-אויר — ששמה הרשמי מנציח עוצבה נודעת, היא "דיביזית חיל-הפרשים הראשונה" (First Cavalry Division) — לרשותה הבלעדית ארבע מאות מסוקים. משימתה לכאורה כללית מאוד, אך עם זאת מוגדרת מאוד: פעולה עצמאית בעומק, ללא תלות ביתר הכוחות. סיוע אוירי, תובלה אוירית, וסיוע ארטילרי — כל אלה היא מקיימת בתוכה, או מקבלת בנפרד וללא תלות באחרים. לכן אין כל דמיון בינה לבין דיביזיות אחרות באשר לסוגי הפעולות האפשריים ולאורחות ביצוען; זו תופעה חדשה לגמרי בהשוואה לדיביזיות המוצנחות במתכונת המקובלת.

הגורם הכספי אינו גורם כה מכביד בצבא ארה"ב כמו בצבאות אחרים; ננקטים אמצעי-חסכון לא מעטים ולעתים אף חמורים, והחסכוניות מסתכמים בעשרות, אף במאות מיליוני דולרים. העקרון המכון את החסכון: יעילות מכסימלית ובחינת המתאים והנחוץ. לכל מטרה חיונית ניתנים הכספים הדרושים, אפילו כשהסכומים ענקיים.

בשיעור אחר בו נוכחתי, בבסיס חיל-חימוש, לימדו את עבודת המנוע. באולם ישבו 150 איש. ההרצאה נמסרה מעל-גבי רשמקול, וכל חניך חזה בהדגמות שניתנו במכשיר טלוויזיה אישי, שנמצא מולו. כל חניך יכול היה להפסיק את ההרצאה באמצעות לחיצה על כפתור, לשאול שאלה — ולקבל את התשובה בלי להפריע ליתר החניכים.

דוגמה אחרת: בשיעור „טקטיקה זעירה של טנקים” יושבים צוטי-טנקים במוגבה במבנה-ענק, ומולם, נמוך יותר, מגרש ובו טנקים מיניאטוריים; לכל חניך טנק שלו, אליו הוא מעביר פקודות (לנוע, לאגוף וכו'). בטנקים מותקנות מצל-מות טלוויזיה, המעבירות לטלוויזיה שלפני כל חניך רק את המראה שנראה מתוך הטנק. מתקבל רושם כמעט מציאותי של „שדה קרב”; ונוצרת אפשרות לפתח „מלחמה”, שבה טועמים החניכים קצת מטעמן של הערכות-מצב מהירות וקבלת-החלטה מיידית, הנדרשים ממפקדי טנקים במציאות.

שיעור „טקטיקה זעירה של טנקים”

ההשקעה הכספית העצומה באמצעים אלה להוראת שיטות-הדרכה כדאית ומשתלמת, כאשר התכנון הוא לטוח ארון ומספר החניכים גדול, כלומר: כאשר רבים המחזורים, העוברים בזה אחר זה דרך מתקן אימונים. הרי דוגמה אקטואלית: המחיר שמשלמת מערכת-ההגנה של ארה״ב כדי לבנות בבסיס של „המרינס” כפר ויאט-נאמי „של ממש” — כולל אפילו תרנגולות, חזירים ויתר בעלי-החיים בהם עשוי להיתקל הפטרול הנכנס לכפר — זול מהמחיר שהיתה משלמת בכסף ובכוח אדם, לו שלחה את חייליה להתנסות בכפר „חי” בויאט-נאם.

רמה טכנית

הרמה הטכנית הגבוהה הקיימת בארה״ב בכל השטחים מתבטאת גם בהדרכה בצבא; תכופות יכולה הכשרה זו להשתמש אף בשיטות ובפתרונות שכבר הונהגו במוסדות השכלה או במוסדות לימוד אזרחיים. בתי-הספר האמריקאיים מנהיגים עתה שיטה חדשה להוראת מקצועות שונים: לימוד

לחכלית ספציפית. כאשר המטרה היא הכשרת אדם למקצוע טכני מסוים — אין צורך ללמדו את הפיסיקה כולה, הטכניקה כולה, המתמטיקה כולה, וכו׳-הלאה — אלא רק את הדרוש להבהרת אותו תחום מסוים בו הוא מתמחה. מגישת-יסוד זו נובעת כמה מסקנות שימושיות, המאפשרות לחסוך במשך הזמן הכולל הנדרש להכשרת כוח-אדם מקצועי. לכל מקצוע ספציפי מוציאים לאור ספר, המאפשר לחניך לימוד עצמי עוד בשלב קדם-צבאי. לפיכך גם החלוקה למקצועות-משנה מוגדרת מאוד. בדרך זו, של ריכוז מאמץ-הלימוד רק לחומר ההכרחי, יכולים האמריקאים להכשיר אנשי-מקצוע בפרקי-זמן שהם, יחסית, קצרים ביותר.

והרי דוגמה למתודיקה זו: בקורס גבוה לענייני הלחימה-הגרעינית, שנערך ב„פורט-לונדורת” (ביה״ס לפיקוד-ומטה), אין החניך נשאל על התהליכים הפיסיים של הפיצוץ הגרעיני (כגון: מהם הפרוטונים ומהם הנויטרונים?), אלא שאלות כגון: מהו טנח-הבטיחות שעל גייסותינו לשמור בעת פיצוץ גרעיני על הקרקע? בשאלות מסוג זה ייתקל החניך במהל-כו של הקרב.

כדי לחפות על קוצרו, ובכמה ובכמה ארצות גם על קיצור-רו, של משך שירות-החובה, משתדלים עתה הצבאות הגדו-לים לקצר את משכי ההכשרה בהתאם. האמריקאים עצמם מודים, שההכשרה המוקנית לאנשים בשלב הראשון של האימון הצבאי אינה יסודית. לפי שיקולם, יקבל משרת-החובה הכשרה נוספת משך שירותו ביחידה; לעומתו, אני שי קבע ממילא ישרתו זמן ארוך, כך שאין צורך להודרו ולהקנות להם את כל הידע הדרוש מיד עם הגיוס. כמרכן אין האמריקאים מזדרזים לשלוח קצינים לקורס מפקדי פלוגות כל עוד לא התחייבו לשרת בצבא-קבע — אין הם מעוניינים להשקיע כספים באדם שיעזוב את השירות לאחר זמן-מה.

נימוק אחר להכשרה שטחית-יותר או חלקית-יותר, המוקנית לחלק מכוח-האדם בצבא האמריקאי, היא התחרות עם השוק החופשי. מכונאי שקיבל הכשרה טובה הדרושה בשוק-העבודה מעדיף לעזוב את הצבא ולהיקלט בשוק החופשי; כנגד זאת, אם לא התמחה בשלמות במקצועו (או קיבל הכשרה רק במקצוע-משנה צר, ביחוד בתחומים ששימושם צבאי בלבד) ולא הוסמך — רב הסיכוי כי ימשיך בשירותו. גם אפשרויותיו הגדולות של הצבא האמריקאי מאפשרות לו לנהוג בדרך של הכשרה מוגבלת-יותר לחלק מהעובדים הטכניים שלו. צבא עשיר כמו זה יכול להרשות לעצמו, במקרים רבים, להחליף מכללים במקום לתקן את הישגים, ולכן אין מורגש בו כל כך הצורך באנשי-מקצוע שתפקידם תיקון מערכות.

קצונה אקדמאית

תשומת לב רבה מוקדשת להכשרת הקצונה. ברור להם, שבצבא חדיש אין כמעט מקום לקצינים חסרי הכשרה אקדמאית. אחד המוסדות החשובים המקנה השכלה גבוהה לאנשי-צבא הוא בית-הספר הנודע לקצינים „ואסט-פוינט”. מוסד זה קולט כ-800 איש בשנה, כך שקשה ביותר להתקבל בו — רק אנשים מוכשרים ביותר, או בעלי קשרים טובים (יש צורך בהמלצת נציגיה של אותה מדינה בסנט ובקונגרס)

מצליחים בכך. ממוסד זה יוצאים קצינים מובחרים, ורבים בהם אלה שהשירות הצבאי הוא מסורת במשפחותיהם.

כיום, רוב הקצינים בצבא-ארה"ב הם בוגרי מכללות אזרחיות. שנמנו עם "היחידות להכשרת קצינים" בתוך האוניברסיטאות וגויסו לצבא בתום תקופת לימודיהם. משך שנות הלימודים מנוצלות החופשות לאימון (בדומה לשיטת העתודה האקדמאית הנהוגה אצלנו). בתום לימודיהם הם עוברים קורס קצינים וקורס השלמה-חילית.

קבוצה אחרת של קצינים כוללת מספר לא-רוב של אנשים, שרוכשים השכלה אקדמאית אגב שירותם כחוגרים, ואחר כך מתנדבים לקורס קצינים. קצינים אלו הם אִמְנֵם בדרך-כלל מפקדים טובים, אך גילם המבוגר ימנע מהם להשיג דרגות-פיקוד בכירות. הפיקוד הבכיר מקבל הכשרה יסודית בסידרת קורסים ספציפיים לכל חיל; "כמפגשים" בין-חיליים משמשים להם בית-הספר לפיקוד ומטה, ולבסוף — "בית-הספר למלחמה". כל הקצינים עוברים קורס מ"פים וקורס מג"דים (קורס המ"פים נמשך יותר מחצי שנה). מלבד זאת הם מקבלים הכשרה במשך שנה בפור"מ ועוברים קורסים מקצועיים רבים, השתל-מויות קצרות ועוד.

האורח מתרשם, שקיימת בצבא ארה"ב שכבת-קצונה בעלת ידע צבאי-מקצועי מעולה, אך מדי-פעם נראות גם מגבלות שונות. אחת החמורות באלה היא, כנראה, צרות מסוימת של אופקים ומחשבה. הרושם הוא כי הקצינים שלנו מתמצאים בשטחים רבים יותר, ומת-ענינים במעגל-נושאים רחב יותר.

משמעת

הצבא האמריקאי הוא צבא ממושם וחדור הכרה לאומית. לגבי קצין ולגבי חייל-מקצועי המשמעת היא הבעת הערכה וכבוד לעצמו ולצבא בו הוא משרת — ולא בזיון או השפלה. ערכו של החייל האמריקאי עולה בעיני עצמו כשהוא מצדיע וחולק-כבוד למפקדיו.

אין ספק, שחשיבות רבה נודעת גם לתנאים החומריים של השירות הצבאי. בצד ערכים וגורמים פסיכולוגיים אלה, השירותים המעולים והתנאים הכלכליים והסידוריים הניתנים לחייל האמריקאי מסייעים לא-מעט לקיום המשמעת ולגיבוש היחס החיובי כלפי השירות הצבאי.

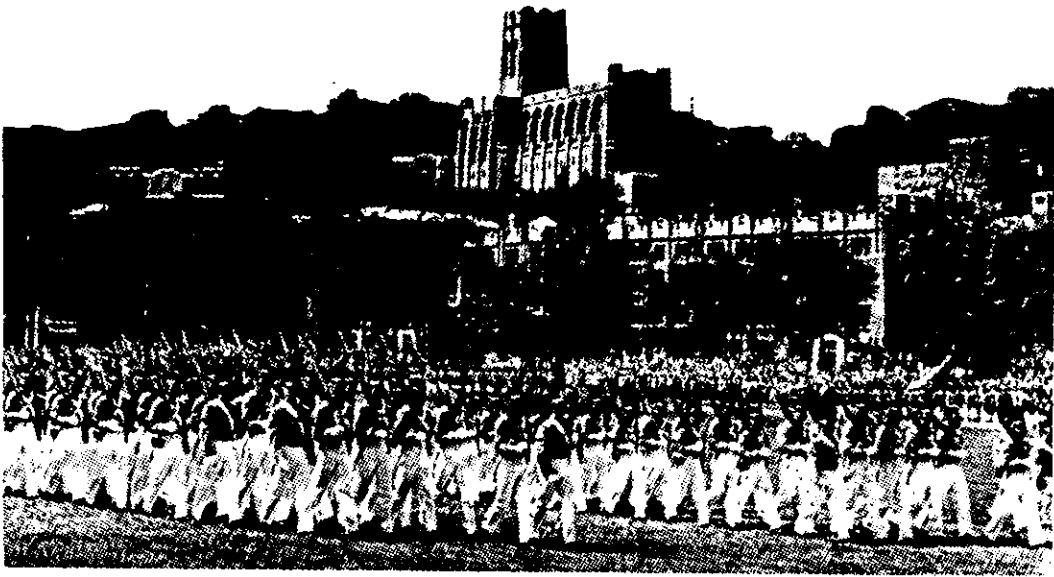
כינן שהאמריקאים מתבססים על שיטת הדרכה המונית, המלווה שימוש במכלול מגוון של אמצעים טכניים שונים, על המדריך להתמחות בתפקידו בצורה מושלמת. אחת הדרכים להשגת רמה גבוהה היא הנוהג, לפיו על כל מדריך בבסיס-הדרכה לנהל מדי-פעם שיעורים לדוגמה בנוכחותו של מפקד הבסיס או של המדריך-הראשי.

עליו לחזור ולערוך את השיעור עד שיצא מושלם תחת ידיו. אין הוא בודד-לנפשו במשימה זו: לעזרתו של המדריך עומד צוות בעלי-מקצוע ועוזרים, בהם: מסריט, מזיכרונות, מטפל בתאורה ועוד כיוצא-באלה. גם מטבע זה — מתרשם הנך, כי שני צדדים לו. בגלל המסגרת ההמונית אין מורגש

בצבא האמריקאי מגע אישי בין החניך ובין המדריך. הסלקציה החמורה בכל השלבים והרמות של סולס-האימון מביאה לתחרות קשה בין החניכים, שמידת הצלחתם בשיעורים תהא מכרעת למקומם בסולם השירות — וכתוצאה מכך, גם בסולם החברתי (יתכן גם שגורם זה מקל לשמור שם על משמעת ועל אוירה של דריכות).

סיכום

בפתח מאמר זה צויין, כי כל הדברים שהועלו בו הם רשמים מביקור קצר בארצות-הברית. לא ניתן במסגרת זמנו וקצבו של ביקור זה להתרשם יותר מאשר מהקיום הכוללים, העיקריים. בהסקת המסקנות מהתרשמות זו עלינו לזכור,

חסדר ב"ו, ואסט פוינט

שאין צבא מדינה אחת דומה לזה של אחרת. הנתונים, האפשרויות, הצרכים, המשימות — תמיד יש בהם שוני. ממילא, לא כל מה שמתאים לצבא אחד, יתאים גם לאחר. כמורכב סבור אני כי, ביסודו של דבר, אין צבא יכול להיות נבדל ברמת חייו ובאמצעיו מרמת-החיים ומהאפשרויות הקיימות בארצו. בארצות-הברית אין פער בין רמת האפשרויות המקוימות בצבא לבין זו שמסביבו; ומה שנסקר בקצרה כאן, כאופייני לצבא — תואם את רמת-החיים ואת האפשרויות הכלליות. גורמי-יסוד אלה חייבים להשפיע על הסקת המסקנות. אין לי ספק, למשל, ששיטת ההכשרה של הפיקוד שלנו הולמת את תנאינו יותר מאשר שיטת ההכשרה הנהוגה בצבא ארה"ב — אשר ודאי הותאמה במיוחד, על יסוד נסיון רב, לתנאינו ולצרכינו שלו.

אך יכולים אנו ללמוד מהאמריקאים לא מעט באשר לשיטות הדרכה ולאמצעי הדרכה — בתנאי שנזכור כל הזמן את ההבדל באמצעים ובמימדים. זאת ועוד: ליי-מוד זה — צריך שיבוא יותר להוסיף מאשר להחליף. פבורני, כי שיטת ההדרכה במסגרות קטנות, המגע האישי בין החניך והמדריך — לאלה אין תחליף. המזי-גה הנכונה בין יסודות אלה לבין הניתן ללמוד מלקחי-נפיונם המאלפים של צבאות אחרים — זו ודאי הדרך הנכונה ביותר, והעשויה לתת את פריה.